

Ο Κρητικός παπάς που τόλμησε να λειτουργήσει στην Αγία Σοφία 466 χρόνια μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Τον Ιανουάριο του 1919, στην Κωνσταντινούπολη, έλαβε χώρα ένα γεγονός, το οποίο οι περισσότεροι Έλληνες αγνοούν. 466 χρόνια μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς Τούρκους, ο ναός της Αγίας Σοφίας που μέχρι τότε λειτουργούσε ως τζαμί, μετετράπη για λίγη ώρα ξανά σε ελληνικό χριστιανικό ναό και τελέστηκε Θεία Λειτουργία.

Πρωταγωνιστής αυτού του συγκλονιστικού γεγονότος της εθνικής μας ζωής, ήταν ο παπα-Λευτέρης Νουφράκης από τις Αλώνες Ρεθύμνου, ο οποίος υπηρετούσε ως στρατιωτικός ιερέας στη Β' Ελληνική Μεραρχία, μια από τις δύο Μεραρχίες που συμμετείχαν στις αρχές του 1919 στο «συμμαχικό» εκστρατευτικό σώμα στην Ουκρανία.

Η Μεραρχία αυτή στο δρόμο προς την Ουκρανία στάθμευσε για λίγο στην Κωνσταντινούπολη, την Πόλη των ονείρων του ελληνικού λαού, η οποία βρισκόταν τότε υπό «συμμαχική επικυριαρχία», ύστερα από το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

Μια ομάδα Ελλήνων αξιωματικών με επικεφαλής το γενναίο Κρητικό και μαζί του τον ταξίαρχο Φραντζή, τον ταγματάρχη Λιαρομάτη, τον λοχαγό Σταματίου και τον υπολοχαγό Νικολάου αγνάντευαν από το πλοίο την πόλη και την Αγια-Σοφιά,

κρύβοντας βαθιά μέσα στην καρδιά τους το μεγάλο μυστικό τους, τη μεγάλη απόφαση που είχαν πάρει το περασμένο βράδυ, ύστερα από πρόταση και έντονη επιμονή του λιονταρόψυχου Κρητικού παπα-Λευτέρη Νουφράκη. Να βγουν δηλαδή στην πόλη και να λειτουργήσουν στην Αγια-Σοφιά.

Όλοι τους ήταν διστακτικοί, όταν άκουσαν τον παπα-Λευτέρη να τους προτείνει το μεγάλο εγχείρημα. Ήξεραν ότι τα πράγματα ήταν πολύ δύσκολα.

Η Αγια-Σοφιά, ήταν ακόμη τζαμί, σίγουρα κάποιοι φύλακες θα ήταν εκεί, κάποιοι άλλοι θα πήγαιναν για προσευχή, δεν ήταν δύσκολο από τη μια στιγμή στην άλλη να γεμίσει η εκκλησία. Ύστερα ήταν και οι ανώτεροί τους που δεν θα έβλεπαν με καλό μάτι αυτή την ενέργεια, η οποία σίγουρα θα προκαλούσε θύελλα αντιδράσεων από τους «συμμάχους» για την «προκλητικότητα» της. Ίσως μάλιστα να δημιουργείτο και διπλωματικό επεισόδιο που θα έφερνε σε δύσκολη θέση την ελληνική κυβέρνηση και τον πρωθυπουργό Ελευθέριο Βενιζέλο. Όμως ο παπα-Λευτέρης έχει πάρει την απόφασή του, ήταν αποφασιστικός και κατηγορηματικός.

- Αν δεν έρθετε εσείς, θα πάω μοναχός μου! Μόνο ένα ψάλτη θέλω. Εσύ, Κωνσταντίνε (Λιαρομάτη), θα μου κάνεις τον ψάλτη;

- Εντάξει, παπούλη, του απάντησε ο Ταγματάρχης, που πήρε και αυτός την ίδια απόφαση, κι όλα πια είχαν μπει στο δρόμο τους.

Τελικά, μαζί τους πήγαν και οι άλλοι.

Το πλοίο που μετέφερε τη Μεραρχία είχε αγκυροβολήσει στ' ανοιχτά, για αυτό επιβιβάστηκαν σε μια βάρκα στην οποία κωπηλατούσε ένας Ρωμιός της Πόλης και σε λίγο αποβιβάστηκαν στην προκυμαία.

Ο Κοσμάς, ο ντόπιος βαρκάρης, έδεσε τη βάρκα και τους οδήγησε από τον συντομότερο δρόμο στην Αγια-Σοφιά. Η πόρτα ήταν ανοιχτή λες και τους περίμενε. Ο Τούρκος φύλακας κάτι πήγε να πει στη γλώσσα του, όμως τον καθήλωσε στη θέση του και τον άφησε άφωνο ένα άγριο κι αποφασιστικό βλέμμα του ταξίαρχου Φραντζή. Όλοι μπήκαν μέσα σε ευλάβεια και προχώρησαν κάνοντας το σταυρό τους. Ο παπα-Λευτέρης ψιθύρισε με μεγάλη συγκίνηση: «Εισελεύσομαι εις τον οίκον σου, προσκυνήσω προς Ναόν Αγίον σου εν φόβω.».

Προχωρεί γρήγορα, δεν χρονοτριβεί. Εντοπίζει το χώρο στον οποίο βρισκόταν το Ιερό και η Αγία Τράπεζα. Βρίσκει ένα τραπεζάκι, το τοποθετεί σ' αυτή τη θέση, ανοίγει την τσάντα του, βγάζει όλα τα απαραίτητα για τη Θεία Λειτουργία, βάζει το πετραχήλι του και αρχίζει.

- Ευλογημένη η Βασιλεία του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων.

- Αμήν, αποκρίνεται ο ταγματάρχης Λιαρομάτης και η θεία λειτουργία στην Αγια-Σοφιά έχει αρχίσει.

Οι αξιωματικοί μοιάζουν να τα 'χουν χαμένα, όλα έγιναν τόσο ξαφνικά και φαίνονται απίστευτα.

Η Θεία Λειτουργία προχωρεί κανονικά. Η Αγια-Σοφιά ύστερα από 466 ολόκληρα χρόνια ξαναλειτουργείται! Ο παπα-Λευτέρης συνεχίζει. Όλα γίνονται ιεροπρεπώς, σύμφωνα με το τυπικό της Εκκλησίας. Ακούγονται τα «Ειρηνικά», το «Κύριε ελέησον», «ο Μονογενής Υιός και Λόγος του Θεού.», που γράφτηκε από τον ίδιο τον Ιουστινιανό με την προσταγή και την φροντίδα του οποίου χτίστηκε και η Αγια-Σοφιά. Ακολουθεί η «Μικρή Είσοδος», το «Τη Υπερμάχω Στρατηγώ.», ο «Απόστολος» από τον ταξίαρχο Φραντζή και το «Ευαγγελικό Ανάγνωσμα» από τον παπα-Λευτέρη.

Χρέη νεωκόρου εκτελεί ο υπολοχαγός Νικολάου.

Στο μεταξύ η Αγια-Σοφιά αρχίζει να γεμίζει με Τούρκους. Ο παπα-Νουφράκης δεν πτοείται και συνεχίζει. Οι άλλοι κοιτάζουν σαστισμένοι πότε τον ατρόμητο παπά και πότε τους Τούρκους που μέχρι εκείνη τη στιγμή παρακολουθούν σιωπηλοί μη μπορώντας ίσως να πιστέψουν στα μάτια τους, γιατί αυτό που γινόταν εκείνη την ώρα μέσα στην Αγια-Σοφιά, ήταν πραγματικά κάτι το απίστευτο.

Μετά το «Ευαγγέλιο» ακολουθεί το «Χερουβικό» από τον ταγματάρχη Λιαρομάτη, ενώ ο παπα-Λευτέρης τοποθετεί το αντιμήνσιο πάνω στο τραπεζάκι, για να κάνει την «Προσκομιδή». Οι Τούρκοι συνεχώς πληθαίνουν. Οι ώρες είναι δύσκολες, αλλά και ανεπανάληπτες, επικές. Ο παπα-Νουφράκης συνεχίζει. Βγάζει από την τσάντα ένα μικρό «Άγιο Ποτήριο», ένα δισκάριο, ένα μαχαιράκι, ένα μικρό πρόσφορο κι ένα μικρό μπουκαλάκι με νάμα. Με ιερή συγκίνηση και κατάνυξη κάνει την προσκομιδή, ενώ ο Λιαρομάτης συνεχίζει να ψάλει το «Χερουβικό». Όταν ολοκλήρωσε την «Προσκομιδή», στρέφεται στον υπολοχαγό Νικολάου, του λέει ν' ανάψει το κερί για να ακολουθήσει η «Μεγάλη Είσοδος». Ο νεαρός υπολοχαγός προχωρεί μπροστά με το αναμμένο κερί και ακολουθεί ο παπάς βροντοφωνάζοντας: «Πάσαντων ημών μνησθείη Κύριος ο Θεός.».

Στη συνέχεια ακολουθούν οι «Αιτήσεις» και το «Πιστεύω», το οποίο είπε ο Φραντζής. Στο μεταξύ η Αγια-Σοφιά, έχει γεμίσει με Τούρκους κι ανάμεσά τους υπάρχουν και πολλοί Έλληνες της Πόλης, που βρέθηκαν εκεί αυτή την ώρα και

παρακολουθούν με συγκίνηση τη λειτουργία, χωρίς να τολμούν να εξωτερικεύσουν τα συναισθήματά τους «δια τον φόβον των Ιουδαίων», δηλαδή των Τούρκων.

Μόνο κάποιες στιγμές δεν μπορούν να συγκρατήσουν τα δάκρυα που τρέχουν από τα μάτια τους και για να μην προδοθούν φροντίζουν και τα σκουπίζουν πριν γίνουν «πύρινο» ποτάμι και τότε ποιός θα μπορούσε να τα συγκρατήσει.

Η Λειτουργία στο μεταξύ φτάνει στο ιερότερο σημείο της, την «Αναφορά». Ο παπα-Λευτέρης με πάλλουσα από τη συγκίνηση φωνή λέει: «Τα σα εκ των Σω, Σοι προσφέρομεν κατά πάντα και δια πάντα».

Όλοι οι αξιωματικοί γονατίζουν και η φωνή του ταγματάρχη Λιαρομάτη ακούγεται να ψέλνει το «Σε υμνούμεν, Σε ευλογούμεν, Σοι ευχαριστούμεν Κύριε και δεόμεθά Σου ο Θεός ημών».

Σε λίγη ώρα η αναίμακτη θυσία του κυρίου μας έχει τελειώσει στην Αγια-Σοφιά, ύστερα από 466 ολόκληρα χρόνια! Ακολουθεί το «Άξιον Εστί», το «Πάτερ ημών», το «Μετά φόβου Θεού πίστεως και αγάπης προσέλθετε» και όλοι οι αξιωματικοί πλησιάζουν και κοινωνούν τα «Άχραντα Μυστήρια». Ο παπα-Λευτέρης λέει γρήγορα τις ευχές και ενώ ο Λιαρομάτης ψέλνει το «Ειη το όνομα Κυρίου ευλογημένον.» καταλύει το υπόλοιπον της Θείας Κοινωνίας και απευθυνόμενος στον υπολοχαγό Νικολάου του λέει: «Μάζεψέ τα γρήγορα όλα και βάλ' τα μέσα στην τσάντα». Ύστερα κάνει την «Απόλυση».

Η Θεία Λειτουργία στην Αγια-Σοφιά, έχει ολοκληρωθεί. Ένα όνειρο δεκάδων γενεών Ελλήνων έχει γίνει πραγματικότητα. Ο παπα-Νουφράκης και οι τέσσερις αξιωματικοί είναι έτοιμοι να αποχωρήσουν και να επιστρέψουν στο πλοίο. Η Εκκλησία όμως είναι γεμάτη Τούρκους, οι οποίοι έχουν αρχίσει να γίνονται άγριοι, επιθετικοί συνειδητοποιώντας τι ακριβώς είχε συμβεί. Η ζωή τους κινδυνεύει άμεσα.

Όμως δε διστάζουν, πλησιάζει ο ένας τον άλλο, γίνονται «ένα σώμα», μια γροθιά και προχωρούν προς την έξοδο.

Οι Τούρκοι είναι έτοιμοι να τους επιτεθούν, όταν ένας Τούρκος αξιωματούχος παρουσιάζεται με την ακολουθία του και τους λέει: «Ντουρούν χέμεν..»

(Αφήστε τους να περάσουν). Το είπε με μίσος. Θα ήθελε να βάψει τα χέρια του στο αίμα τους, όμως εκείνη τη στιγμή έτσι έπρεπε να γίνει, αυτό επέβαλαν τα συμφέροντα της πατρίδας του, δεν ήταν χρήσιμο γι αυτούς να σκοτώσουν τώρα πέντε Ρωμιούς αξιωματικούς μέσα στην Αγια-Σοφιά. Δεν ξεχνά ότι στ' ανοιχτά της Πόλης βρίσκονται δύο ετοιμοπόλεμες ελληνικές Μεραρχίες κι ακόμη ότι η

Κωνσταντινούπολη βρίσκεται ουσιαστικά υπό την επικυριαρχία των νικητών του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου στους οποίους βέβαια δεν συμπεριλαμβάνονται οι Τούρκοι.

Στο άκουσμα αυτών των λόγων οι Τούρκοι υποχωρούν.

Ο παπα-Νουφράκης και οι άλλοι αξιωματικοί βγαίνουν από την Αγια-Σοφιά και κατευθυνόμενοι προς την προκυμαία, όπου τους περιμένει η βάρκα. Ένας μεγαλόσωμος Τούρκος τους ακολουθεί, σηκώνει ένα ξύλο και ορμά για να χτυπήσει τον παπα-Νουφράκη. Διαισθάνεται, ξέρει ότι αυτός ο παπάς είναι ο εμπνευστής, ο δημιουργός αυτού του γεγονότος.

Ο ηρωικός παπάς σκύβει για να προφυλαχθεί, αλλά ο Τούρκος καταφέρνει και τον χτυπά στον ώμο. Λυγίζει το σώμα του από τον αβάσταχτο πόνο, όμως μαζεύει τις δυνάμεις του, ανασηκώνεται και συνεχίζει να προχωρεί. Στο μεταξύ ο ταγματάρχης Λιαρομάτης και ο λοχαγός Σταματίου αφοπλίζουν τον Τούρκο, που είναι έτοιμος για να δώσει το πιο δυνατό κι ίσως το τελειωτικό χτύπημα στον παπά.

Ήδη, πλησιάζουν στη βάρκα. Μπαίνουν όλοι μέσα.

Ο Κοσμάς μαζεύει τα σχοινιά και αρχίζει γρήγορα να κωπηλατεί. Σε λίγο βρίσκονται πάνω στο ελληνικό πολεμικό πλοίο ασφαλείς και θριαμβευτές.

Ακολούθησε διπλωματικό επεισόδιο και οι «σύμμαχοι» διαμαρτυρήθηκαν έντονα στον πρωθυπουργό Ελευθέριο Βενιζέλο, ο οποίος αναγκάστηκε να επιπλήξει τον παπα-Λευτέρη Νουφράκη. Όμως κρυφά επικοινωνήσε μαζί του και επαίνεσε και συνεχάρη τον πατριώτη ιερέα, που «έστω και για λίγη ώρα ζωντάνεψε μέσα στην Αγια-Σοφιά τα πιο ιερά όνειρα του Έθνους μας».

Αυτό ήταν σε γενικές γραμμές το ιστορικό της Θείας Λειτουργίας που έγινε ύστερα από 446 χρόνια στην Αγια-Σοφιά από τον ηρωικό παπα-Λευτέρη Νουφράκη. Σήμερα δεν υπάρχει καμία προτομή του στο χωριό του, στην πόλη του Ρεθύμνου, στον περίβολο της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κρήτης ή σε κάποια πλατεία της πρωτεύουσας της Ελλάδας. Κανένας δρόμος, έστω και ο πιο ασήμαντος, δε φέρει το όνομά του. Καμία αναφορά δε γίνεται στη ζωή και στη δράση του στα πλαίσια της τοπικής ή της εθνικής μας ιστορίας.

Τίποτε απ' όλα δεν έχει γίνει! Όχι γι αυτόν. Αυτός το χρέος του το έκαμε χωρίς να αποβλέπει σε κανενός είδους ανταπόδοση. Αλλά για μας, για μας που έχουμε ανάγκη από τέτοια ηρωικά πρότυπα, από ισχυρά στηρίγματα, για να, μπορέσουμε να κρατήσουμε και να διασώσουμε ό,τι είναι δυνατόν από την ταυτότητά μας, από τα ιδανικά του γένους μας, από την ίδια την ψυχή μας.

Πηγή: ekklisiaonline.gr